

SESTRY

Láska velkých pánů lehčí jest než mech.
(Národní přísloví polské.)

VEČER JE NA SKLONKU, KRÁSNÝ VEČER ČERVNOVÝ. Od vesnice, nedaleko břehu Bobry ležící, pospíchá děvče přes vřesoviště k nedalekému lesíku. V lese, u širokého dubu, pod nímž vřesu i mechu jak by schválně nastlal, děvče ustane. Plaše naslouchá na vše strany; neslyší však leč zpěv vznášejícího se nad vřesovištěm skřivánka a štěbetání kosa, který sedě na vrcholi stromu, sám s sebou hovoří bůhví o čem. I sedne děvče do mechu, položí hlavu v dlaň a zamyslí se. Skrze stromoví zažehne poslední paprsek slunce a osvětluje hlavu děvčete, napolo pokrytou zlatým čepečkem. Je to krásné děvče, hodno malování! –

Dle kroje znát, že patří k stavu selskému, dlaň její tvrdá od práce, ale pleť bílá jako květ vodní růže, vidět skrze ni tkaninu modrých žilek. Barva lící jejích jako nádech na zralých broskvích, ústa pak jak purpur květu granátového. Nos rovný od čela, pěkný, foremny. Oči hnědé, dlouhobruvené, podobají se očím gazely; nad nimi obočí táhne se jak oblouček černidlem nakreslený. Podél jasného čela splývají v plných vlnách zlaté vlasy. Na malé nožce má černý, nízký střevíc s mašlí, modré punčochy s červenými cviklemi; červenou sukni ne tuze dlouhou, modrou pentlí obšitou. Zpod sukne vykukují lemovky spodniček, každá jiné barvy. Zástěrku bílou, šněrovačku černou aksamitovou, se stříbrným premováním. Kabátek též černý aksamitový, napřed otevřený. Bělounká košile, v záhybky složená, je u krku lesklým spínadlem spjata. Na hlavě malý zlatý čepeček kulatý, s bílou krajkou kolem, vzadu s dlouhým červeným fábořem, znakem to panenského jejího stavu. Tak sedí děvče v mechu jako kytice.

Slunce již zašlo za širou nížinu, zanechávajíc panování bratru měsíci, který z druhé strany pomalu vychází, přiváděje s sebou nesčíslný počet jasných sester. Skřivánek nad vřesovištěm už nelítá, děvče sedí ještě pod dubem zamyšlené. Na její půvabné tváři vidět odlesk nějaké blažené myšlénky. Kolem úst pohrává jí chvílemi milostný úsměv a ruku má položenou na očích, jako by zabraňovat chtěla vtírání se zevnějších obrazů do říše krásných snů.

Tu náhle ozve se štěkot psa z lesa. „To je on!“ zaraduje se děvče. V malé chvíli obskakuje ji krásný honící pes, za ním pak přichází myslivec.

„Tak dlouho, dlouho nejdeš, Roberte!“ předhazuje děvče příchozímu, objímajíc jeho rámě.

„Dlouho? – Ját vzkázal, že přijdu se soumrakem, a teprv slunce zašlo“, omlouval se Robert, líbaje děvče v líce.

„Pravda; ale nediv se, Roberte, že mi čekání dlouhé bylo, vždyť jsem čekala na tebe, tu mi bývá okamžení hodinou a hodina dnem“, usmálo se děvče a zrak její s výrazem nejvyšší milosti utkvěl na tváři Robertově. – Je to tvář duchaplná, ušlechtilých tahů; pleť velmi snědá, jako by jižní slunce ji bylo opálilo. Oči velké, černé, bystré jsou jako oči sokolovy; nad nimi klenou se obočí jako dva široké černé oblouky. Na horním pysku černé kníry, pod dolním kozí bradu má. Nad vysokým klenutým čelem točí se v kroužkách, jako háďata, havraní vlasy a zakrývají napolo jízvu, která se táhne po levé straně čela až k uchu. Malou nohu, malou též má ruku. Zdá se, že mu něco přes třicet let. V tom okamžení, když sedá k děvčeti do mechu, hoří v oku jeho jen plamen vášnivé milosti. „Briliantě, pozor!“ rozkazuje psovi, který chce ulehnout k jeho nohoum; pes poslušen rozkazu, zvedá se a počne zvolným krokem kolem dokola obcházet, maje uši pozdviženy, by mu ani to nejmenší hnutí v lese neušlo.

„Krásná jsi, Hedviko, velmi krásná!“ praví polotajeným

hlasem myslivec, objímaje jednou rukou útlé tělo děvčete, druhou hladě zlaté její vlasy.

„Opravdu, Roberte?“ ptá se děvče, pozdvihnouc k milenci dobré, nevinné oko.

„Viděl jsem krasavice italské i španělské, ale krásnější než tys, neviděl jsem –“, ujišťoval Robert.

„O jak mne to těší! Budu Boha denně prosit o milost, by mi krásu, kterou mne obdařil, zachoval k tvému potěšení!“

„Vlasy tvoje měkké jsou jak vlna ovcí kašmírských, bujného zrostu; proč skrýváš je pod ten čepec?“

„Jakpak bych mohla chodit bez čepečku, vždyť by na mne děvčata prstem ukazovaly a řekly by: vidíte hrdou, ona si vyvádí jako nějaká městská slečna! To neumím udělat. Ale až budu tvá žena, Roberte, až budeme zůstávat v lese o samotě, pak se budu strojit, jak ty budeš chtít; jen když sestru navštívit půjdem, pak si vezmu čepeček, ale ne s červenou, to už budu nosit modrou pentli. – Ach Roberte, ani věřit to nemohu, že ty, člověk cvičený, kterého všickni lidé milují, – jsi mne, nepatrné děvče, za ženu si vyvolil. A přece tomu tak – vždyť jsi přísahal před živým Bohem, že mne miluješ, že mne za ženu pojmeš, jak by to nemohlo být pravda!“ tiše praví děvče, skloníc hlavu s úplnou důvěrou na Robertovo ramě. On pak sevřel ji v náruč, líbaje ústa i čelo její.

„Nikdo tě neviděl, když jsi šla sem?“ ptal se náhle, jako by na něco byl vzpomněl.

„Nikdo, Roberte; chasa tancuje na dolní louce, staří u rychtáře besedují. Dbám já o to, by mne nikdo s tebou neviděl, neušlat bych posměchu celé vsi a ty neušel bys pronásledování; nemají to rádi, když se děvče z vesnice vyvdá. A co by sestra řekla, kdyby od jiného o naší lásce se dověděla?“

„A kde je dnes sestra tvoje i švagr, žes mohla odejít?“ ptal se Robert.

„Sestra i švagr jeli přes pole do Nimbše, malého chla-
pečka vzali s sebou. Ach Roberte, kým bys již jistotu slí-
bené ti od pána služby v rukou měl, bych mohla sestře
Johaně o lásce naší povědít. Tak mi to svědomí tíží jako
kámen, že jí nemohu říci, když se mne mnohdy starostlivě
ptá: ale Hedvičko, copak jsi tak zamýšlena? Pánbůh chraň,
aby ti bylo zle? – Přišlo ti snad z očí? – A již mi shání léky,
obkládá hlavu chladícími lupeny, a já nesmím říci: vždyť
mi je dobře, Johanko, já jsem šťastna, a přišlo-li z očí, přišlo
jen milo, ne zle!“ – Přitom podívala se Hedvika šelmovsky
do očí milencových, hned ale pokračovala v důvěrné své
rozmluvě dále. „Ját netajila až posud před sestrou ani
myšlenky. Čtyry roky bylo mi, když nám matka a brzy po
ní i otec zemřel. Johana, ačkoliv jen o několik let starší než
já, převzala starost za obě, odchovala mne, starala se o mne,
že by matka sama více nemohla. Když Burkhard za ženu ji
požádal, musel dříve svatosvatě slíbit, že mne co bratr vždy
milovat bude. Dostal slibu. Neméně než sestra Johana
miluje mne i on; nedopustí, by mi kdo na kříž stéblo
v cestu vložil. Lidé po vesnici mluví: Burkhardovic pyšní
se Hedvou, žádný ženich není jim dost dobrý, budou si
chtít ženicha objednat bůhví odkud.“

„Ját ale slyšel, že tys jako zaslíbena již jakémus Bohu-
milu; o tom se nezmiňuješ?“ vskočil jí do řeči Robert.

„Bohumil z Nimbše byl jednou u nás; otec jeho známý
je Burkhardův. Svěřila mi později sestra, že si mne Bohu-
mil zamiloval. Byla bych snad svolila, kdybych tebe v tom
týhodni nebyla na suchopáru potkala. Od té doby nejsem
svá. Tebe budu milovat do nejdelsí smrti, nikoho jiného.“
To dopověděvši objala Hedvika s vroucností šiji milen-
covu a ráda trpěla horoucí jeho líbání. –

Pozdě bylo již, když Robert doprovodiv Hedviku na
kraj lesa, nazpět pospíchal. U východu z lesa přivázán
čeká naň kůň; nedočkavě pohazuje hlavou, kopyto roz-

rývá kyprou zem. Tu se ozve štěkot psa, kuň roztáhne nozdry a divoce zarže, cítě svého pána. „Jen se neraduj tak hlasitě, Vulkáne“, domlouvá mu Robert, veda ho z lesa, „byť tu na nás i nečíhali banditové najatí od žárlivých soků, je se co bát nepovolaných očí. Krásné je to stvoření“, šeptal dále jako v zamyšlení, „nebyl bych myslil, že v té stepi taková růže rozkvetá. Štěstí samo přivedlo mne k ní. – Škoda, kdyby jiný byl utrl květ její, neznaje ani krásu jeho ocenit. – Ale co tu slibů, přísah u těch děvčat, hned aby se jim na věky zadal. Blázínkové! –“ S lehkomyšlným tímto úsměškem vymrštil se Robert na koně a jedním letem uhání po rovině kupředu.

Víc než hodinu cesty vzdálenosti od lesa, u samého města rozkládá se velký anglický park, uprostřed něho stojí nádherný zámek. U zadních vrat parku stojí premo vaný vrátný, vedle něho podkoní též v livraji. „Kde zase vězí!“ bručí nevrle poslední.

„Snad jel na lov?“ povídá vrátný.

„Ach na lov – leda povídali – známe ty lovy. – To je všude tak. – Divím se jen tomu, že ho ještě nezabili, – ale on má z pekla štěstí, a kdyby mu hlavu ještě jednou rozštípli, on přece do ohně poleze.“

„Kdepak přišel k té čáře, toť musela být notná rána?“ ptal se vrátný.

„Komorník mi povídal, že tu ránu dostal v bitvě ve Španělich, ale ať mi to nemaluje – to je taky takový –, proto nic nepoví.“

„Tys s ním ve Španělich nebyl, ani ve Vlaších?“ ptal se zase vrátný.

„I bůh chraň. – Mám toho dost, co jsem viděl po Francouzsku a Německu. Člověku jde hlava kolem, když si to rozvází.“

Vtom slyšet z pozdálí rychlý cval koně a v malém okamžení zastaví se u vrat uříčený Vulkán. Robert skočí

s něho, hodí uzdu nevrlému podkonímu, koně ale jako za pochvalu pohladí po hlavě. – „Paní kněžna již doma?“ krátce ptá se vrátného. – „Ano, Osvícenosti!“ pokorně odpovídá vrátný. Robert rychle pospíchá k osvětlenému zámku a za ním pes, sotva dechu popadaje.

A Hedvika klečí ve své komůrce, modlí se za svého miláčka, prosí o požehnání nebes pro svoji lásku. Ubohá, ubohá Hedviko!

---

*Odkud jsem se nadál, že mne slunce
ohřeje, odtud na mne mrazy bijí.*

(Národní ruské přísloví.)

K čemu pospíchá lid z celého okolí k městu do zámku knížecího? – Vždyť pak není neděle, ani svátek, ani ve městě jarmark; a přece jsou všickni svátečně přistrojeni. – Jdou k tanci a radovánkám. Kněžnin den narození je, slavný to den pro město i okolí. – Ten den zasedá nejvyšší honorace města s kněžnou i okolní šlechtou k jednomu stolu; – vesnický lid hoduje na zámeckém dvoře pod stromy, chudí žebráci nosí domů štědře nadělené porcí. – Ten den dovoleno každému, pěkně i nepěkně ošacenému, podívat se do parku zámeckého, do divokého i do jelení obory, kde pod pěknými duby vysokoparohatí jelenové, daňci a srnci se procházejí. Zámecký park od divokého je dělen řekou Bobrou. Květinný čili zámecký park od řeky trochu do výše se táhne. Uprostřed něho stojí nádherný knížecí zámek ve čtverhran stavěný. S jeho terasy jde se po širokých mramorových stupních dolů k řece. Jakých to krás v tom parku nahromaděno! – Svěží, vždy zelené trávníky, po trávníkách – jak krásných skupení sestavených z květin a záhonků! – Co tu arabesk, jmen a různobarevného kvítí okras! A ty cestky drobounkým pískem sypané jako žlutohnědé pentle s barevnými okrajemi skrze ně se

proplétají. – Stromky v nejlepším pořádku, každý ulíčen, vyfintěn jako chlapec o školní visitaci. – Fontány tu, besídky, loubí z jasmínu, růží, háje myrtové i cypřišové. Když nastává máj, měsíc květů a lásky, – tu přiletují sem zpěvci z dálných krajů. Když podvečer zazní jich sladké klokotání, zachvěje se myrta i cypřiš. Ony znají ty melodie! Jsou to melodie vzdálené, krásné vlasti, je to pozdravení lásky, jež matka svým ubohým, uvězněným dětem rok co rok posílá, by si nezasteskly! – Ale prchá máj, prchá léto, odletují zpěvci a smutně stojí myrta, zasmušile cypřiš. – V skleníkách uzavřené odkvétají vzácné květiny, jako dívky v harému tureckém. –

Oranžerie tu, lesík smokvový, pavilóny v italském, čínském, francouzském i bůhvíjakém ještě vkusu stavěné, a konečně i krásná zimní zahrada. Když šírá rovina sněhem se pokrývá, o zelenu památky není, leč v dáli tmavozelené jehliny smrčín a jedlin, tenkrát za těmi skleněnými stěnami vidět kousek jižního ráje. –

V divokém parku rozkládají duby, jasany, jilmy a jiné pěkné stromoví volně ratolestě do povětří. Mezi stromovím křížují se cesty na vše strany. Jedna vede k švýcarskému domku. Druhá do stínu lesního k poustevně, která je zevně korami, ale uvnitř měkkými čalouny vyložena. Třetí k vile na malém návrší, jejíž průčelí na dorickém sloupení spočívá. Čtvrtá do malého údolíčka k rybníku, u něhož rybářský domek, při domku pak skvostné loďky na vodě se houpají a labutě plujou. Každá z cest přivede chodce k milému odpočinku. – Jedna pak z nich vede do březiny. Tam pospíchá v den narození vesnická mládež k tanečním radovánkám. Na prostranném mýtišti stojí okrášlený květinami a fábory strom, okolo něho udupaný mlat k tanci. Pod stromy stoly, na něž se chystá jídla i pití hojnost. Tam pospíchají děvčata v červených suknicích, zlatých čepečkách s červenými fábory. Tam junci ve vy-

šívaných kamizolkách, ověňčených, širokých kloboucích. Tam ženou se široké panímámy, majíce přes rámě přehozené táčky, na rukou rukávníky z kožešiny, od zlatých čepečků vlající modré fábory. Mladý lid neotáli dlouho v květném parku, veselá hudba zve do háje. Jen u některého z těch krásných záhonků zastaví se děvčata a nejedna projeví žádost: kýž by každou neděli byla kytice za šněrovačku! – Jedna z nich s chutí obrací oči po zelených trávníkách, řkouc: „Děvčata, jen se dívejte na tu travičku, to by se to žalo! –“ Z davu chlapců pak ozve se hlas: „Kdyby všude takové cesty byly, jezdilo by se jak po stole! –“ Panímámy mají více času k dívání se. V těch stinných loubích zdá se jim, že by se hezky předlo, některá míní, že by do té zahrady také zelí a cibule patřila. Muži zase vypočítávají, mnoho-li as ta zahrada stojí, myslíce, že by líp bylo nasít žita a pšenice; když pak ne to, alespoň na místo zbytečného stromoví nasázet ovocních stromků. –

Okolo zimní zahrady prochází se mnoho městského lidu. Dívají se skrze sklo do galerií, naplněných vzácnými květinami a stromovím; dívají se do kulatého salonu uprostřed, na mosaikovou podlahu, na fontán z bílého mramoru, jehož s výše padající proudy útlolisté kapradiny kolem stojící skrápějí a teplé povětří v salonu ochlazují. Obdivují skupení soch z kararského mramoru, jež salonu za ozdobu slouží a jež si prý kněžna přímo z Říma dovézt kázala. –

„Takový domeček by mně neškodil v zimě“, povídá si vyzáblý panáček v černém fraku a plstěných botách, když si byl odkašlal, „ta zima je mi zlý host! –“

„Já bych se také nezlobil, pane písari“, klepá mu na rameno tlustý měšťan v nankinkách a modrém fraku, „kdybych mohl jít z teplé světnice pod zelenem až do hospody a zase zpět; chutnalo by mi pivíčko dvojnásob i v zimě.“

„Ach herje, jaká to rozkoš; kdybychom tu mohli držet naše pikniky!“ přeje si rusovlasá panička, dívajíc se do salonu. Vedle ní okáže se hlava s zlatým čepečkem a buclatá selka ptá se, ukazujíc na sochu Apollovu: „Jaký je to svatý? –“ Rusovlasá panička se začervená, obrátíc oči jinam, tatík ale v dlouhém kabátu povídá: „To bude svatý Šebestián, toho dělají vždy nahého.“

Hrubý hlas vedle tatíka ozve se: „Ti páni mají nebe na světě, v zimě si koupí léto, v létě chlad, ale našinec musí v létě pražit se, v zimě mrznout. Prokletá zima, jen kdyby té nebylo.“

Vesele prohání se mladý lid okolo stromu; děvčatům hoří oči i líce a jedna za druhou svlékají aksamitové kabátky, dávajíce je pod ochranu paním matkám. Ale i těm konečně nedá veselá hudba posedět, jeden pár za druhým spouští se do kola a mezi těmi strakatě oděnými selkami točí se i měšťanky v černých sukních a bílých batistových čepečkách. Vše je veselo, živo. –

Jen v jedněch očích není zápalu rozhárané veselosti; – a právě po těch obrací se nejeden mládec toužebně! Ony patří děvčeti, ze všech nejkrásnějšímu! – Desatero žárlivých zraků sleduje ji v kole, čekajíce, kdy noha její ustane, by i jim přáno bylo s ní potančit si. – Ale šťastný tanečník neunaveně a pyšně kolem nich unáší královnu plesu! Lehká je mu v náručí, jak pírkó, a noha její jak noha lesní panny, pod níž se tráva nesklání. – I mezi ženami, ačkoliv v mnohém srdci závist a žárlivost hoří, je slyšet hlasitou chválu a nejedna z žen by se ráda matkou, z děvčat pak švekruší krásného děvčete zvala. Avšak žádné oko nespočívá na ní s tak vroucí láskou a pýchou jako modré oko sličné ženy, sedící pod břízou s malým chlapečkem v klíně. Tahy v obličejí ženy podobají se zcela oněm v obličejí děvčete, i ty samé zlatobarevné vlasy splývají v plných vlnách podél čela jedné i druhé, ten jedině rozdíl je mezi nimi,

jaký je mezi rozkvetajícím poupětem a růží v nejvyšším květu. Co zvláštního půvabu tváři děvčete dodává, je hnědé, dlouhoobrvené oko, neobyčejné při zlatých vlasech.

U nohou sličné ženy leží v trávě vysokorostlý muž osmáhlých lící, jasného však pohledu. Nevšímá si velmi tancujících, všecku pozornost obrácenu maje na hezkého klučika, který s lesklými, velikánskými knoflíky na jeho kabátu hraje.

„Ráda bych se mýlila, ale zdá se mi chvílemi, že Hedvika spíše smutná než veselá je“, povídá žena muži.

„Jistě se mýlíš, Johano“, odpovídá muž, obrátě hlavu k tancujícím. „Hedvika dávno již tak veselá nebyla jako dnes. Vždyť pak sama ti řekla, že se na dnešní den těší. —“

„Pravda; dnes ráno ještě, nežli jsme šli, povídala ve-sele: ty ani nevěříš, Johanko, jak šťastná dnes jsem! — Když jsem se jí ale ptala, proč právě dnes, — utekla ze dveří. Já nevím, jaké to děvče nyní je, brzy veselá, dovádívá, hned zase zamyšlená, smutná. —“

„Budže je sama nevědouc churavá, budže je zamilovaná“, řekl muž.

„Churavá — to možná —, zamilovaná — to ne“, opakovala žena, kroutíc hlavou, „vždyť pak bych, i kdyby mi to nesvěřila, o tom vědět musela.“

„Vy ženy máte sice v tom pádu bystrý zrak, ale mohlo by přece být, že jsi nedopatřila“, usmál se muž.

„Ne, ne, Burkharde, já vím, že se jí ze všech hochů nejvíc Bohumil z Nimbše líbí, ale ani toho si nežádala. Vždyť víš, že nás prosila, abychom ji k žádnému muži nenutili dříve, dokud ona sama by nám neřekla: toho bych si přála!“

„Snad již volila, ale chce zvolence svého dříve trochu poškádlit i zkusit, je-li hoden její lásky, — jakos ty, Johanko, mne zkoušela“, řekl Burkhard, pohlednuv laskavě na milovanou ženu.

S lehkým usmáním sklonila se Johana k děcku, políbíc je v čelo. —

„Copak ty, Burkharde, nebudeš dnes tancovat?“ volá na ně zvučný hlas od stolu, „já pořád čekám, abych se s tvojí ženou trochu popyšnil, a ty s ní sedíš jako v líbánkách. Vzhůru, do kola, nedej se zahanbit ode mne staršího!“

„Ne já, Johana nechce tančit“, hlasitě odpovídá Burkhard.

„Však ona si dá říci“, míní veselý Záruba, a přicházejí s plným pohárem k Johaně, ptá se: „či bys mně chtěla, paní Johano, odepřít sousedskou? —“

„Nechci tě urazit, Zárubo“, odpovídá Johanka, vstávajíc s chlapečkem se země.

„A já zase tvoji ženu k tanci zaprosím“, praví Burkhard, oblékaje kabát.

„Páni muzikanti, oddechněte si! — Hoši, odstupte!“ rozkazuje zvučným svým hlasem Záruba.

„Stůjte, hoši! nechte sólo rychtáři Zárubovi s Burkhardovou a rychtářce s Burkhardem!“ povídá jeden z mladíků, rozháněje kolo.

„Pojď, pojď, Hedviko, a podrž mi Bohumilka, u jiné by nebyl pokoj. —“ S těmi slovy podává Johana děcko přicházející sestře.

Každý dával pozor jen na statné tanečníky a nepozorována odešla Hedvika, děcko majíc v náručí, od ostatních.

Pod bílou vilou milý chlad, tam děvče ustane; sázejíc dítě do měkkého vřesu, kleká k němu.

„Tak, Mílku, zde si odpočinem; teta dá ti prouteček, dá ti kaménky, kvítky, budeš si hrát, pak vrátíme se zase k mamince.“ To povědvši dítěti, políbí mu buclatou ručinku a jde přinést slíbené mu věci. — Chlapeček vesele šlehá kolem sebe proutkem, hrabe ručkou v kaménkách, děvče pak splítá mu z květin věneček na rusé kadeře a slzí.

Týden již uplynul, co neviděla svého miláčka, co o něm ani neslyšela! Proto se tak velice na slavnost těšila, doufajíc, že ho uvidí. „V zámku jeho pán, i on tam bude“, mínila.

Když podávala v skvostné síni, vyvolena jsouc ze všech děvčat, paní kněžně bílý koláč a věnec spolu s přáním, jak to zvyk dávnoletý byl, ráda by se byla po síni ohledla, ale stud jí v tom překážel. „A mezi tou vrchností on beztoho by nebyl“, myslila si. Věděla, že slouží co myslivec; proto když na dvoře hodovali, začasťe hodila očkem v tu stranu, kde služebnictvo se hemžilo. Kmitaly se tam zelené výložky s stříbrnými portami, ale Robertovu štíhlou postavu neviděla. Bylo po hodech, a neviděla ho ještě a v zahradě nebylo také o něm památky. – „Snad přijde k muzice“, doufala, když vstupovala do kola. Ona si od té muziky mnoho slibovala. „Když přijde, bude se mnou tančit“, myslila si, „sestra si nás všimne, bude se mne ptát, kterak já toho pána znám, a já jí řeknu: „Johanko, toho miluju, tomu mne dejte.“ – Seznámí se, řekne, že dostane nablízku službičku, bude mu dovoleno k nám přijít a pak“, – ach, při té blažené myšlénce, „že bude pak jeho, navždy jeho“, – se děvče blahostí vždy zachvělo, oko se jí radostí zarosilo. – Důvěra její byla pevná, vždyť jí přísahal před živým Bohem, – že si ji vezme za ženu! – Ani zdání neměla, že by člověka na světě bylo, který by ruku v rouhání k nebesům pozdvihnouti se odvážil! – Proto také žádná jiná myšlénka, ani bolest srdce její netísnila, ani když dne víc a víc ubývalo a Robert k tanci nepřicházel, leč smutek zklamane radosti a vědomí, že ještě prodlouženo skrývání se před sestrou.

„Ach, přetěžké bydlo panský dvůr!“ vzdychla si konečně a oči osušivši usmála se na hrajícího si chlapce, ukončujíc pletení věnce.

Vtom slyšet z povzdálí hlasy, vždy víc a víc se blížíci

k místu, kde Hedvika seděla. – Děvče poslouchá, náhle ale sebou trhne, vyskočí a oči radostí jí zahoří. – Nerozumí sice cizé té řeči, v které se hovor vede, ale zvučný, lahodný ten jeden hlas zná! Mezi tisíci hlasy by jej rozeznala. Ten samý zvuk zaujal nevinné srdce její hned na první do-
slech, ten slyšela ve vážné přísaze i v tichém šepotu váš-
nivé milosti. – „Ale s kým to přichází?“ ptá se děvče samo
sebe – a srdce jí očekáváním prudčeji a prudčeji bije. Slyší
šust hedvábného šatu, cítí vůni panskou, tu samou, jakou
byl nadchnut šat kněžny, když ráno při slavnosti lem jeho
políbit dovolení dostala. – Již se kmitá drahý šat mezi
zelenem a v okamžení stojí před Hedvikou krásná kněžna
a Robert. Nemá myslivecký prostý šat – černě oděn je,
na prsou řády, na bílé ruce třpytí se brilliant. Děvče s úža-
sem dívá se na ten šat, na paní zavěšenou v jeho rámě,
trne, pozorujíc v jeho tváři, v níž před nedávnem s rozkoší
se zhlížela, chladnost, pohrdlivost, v oku utajený hněv! –
Myšlénka pravdy projede mysl její – hrozná to pro ni
myšlénka. – Ale nemůže jí věřit, a přikročíc k Robertu,
zoufale zvolá: „To není možná, Roberte; tys přísahal!“ –
Chladně ji kníže odstrčí. – Kněžna ale nedůvěrně jaksi
pohlídnouc na knížete, útrpně pak na děvče, ptá se: „Co
je to, kníže, znáte to děvče?“

„Viděl jsem ji dnes ponejprv, kněžno, u vás; – myslím,
že je buď opilá, buď že se zbláznila, aneb že se v osobě
mýlí“, odpovídá kníže zcela chladně a pokojně.

Hedvika rozumí těm slovům, ale ten chladný, bez-
srdečný zvuk – ten již nezná! – Upřeně dívá se oko její
na postavu před sebou – zdá se ale, že jí cizá je. Barva
s tváře jí uprchla, ruce bezvládně klesly, srdce necítilo
ani radost ani žalost; – ztuhlo. –

Když na kněžnino zavolání lidé se sbíhali, a přede
všemi jinými Johana, jako tušením hnána –, ležela Hed-
vika v trávě jako socha z mramoru, hromem s podstavce

svržená. — Chlapeček ale hrál si s odhozeným věncem a vesele pošlehoval proutkem. —

„Co se stalo děvčeti?“ ptal se jeden druhého; ale ten jediný, který věděl, nepověděl a nikdo jiný příčinu ani netušil.

Lépe se jednou zarditi nežli stokrát zblednouti.

(Národní přísloví.)

Kdo v létě jde Hlohovskou ulicí v městě Z..., jako by šel vinicí. Všecka průčelí čistých domků, jež z obou stran rovnou čarou se táhnou, zakryta jsou vinnou révou, sotva že okna vidět. V okénkách ukáže se leckdes mezi zeleným listím líbezný obrázek rusovlasého děvčete. Ze vrátek zeleně omalovaných vychází vají časné zrána hospodyňky v bílých čepečkách, černých sukních i kabátkách. Na krku má každá bílý šátek s krajkami, bílou též zástěrku, všecko bělouké, hladké jako led. Na noze černý pantoflíček. Přes rámě nese si každá pěkně pletený košík. Drobným krokem klapkají do města na koupi, každého, koho potkají, přívětivě jmenem božím pozdravují, a dojdouce jedna druhou, rády svěřují si domácí svoje křížky i novinky všeliké.

„No paní teta, co dělá váš nový soused, vindický dlouhokabátník?“ ptala se jednoho dne hospodyňka hospodyňky.

„Jak to bylo první den, tak to je i dnes; každé ráno v určitou hodinu jde z domu, za hodinu, někdy za dvě se vrátí a není ho pak vidět až zase večer; to jde každodenně s mladým děvčetem pryč, ale nezůstávají dlouho. Tak to máte den jako den. —“

„Divná věc je to, že nevíme, kam chodí a proč se tu mezi námi usadil, a jsou tomu přece již dva týhodny. A což ta stará nebyla ještě u vás, ani vy u ní? —“

„Bože zachraň, ta nejde k nikomu; kouká, jak by chtěla

devět vsí vypálit, a sotva na pozdravení poděkuje. Nechci s ní nic mít. –“

„A což to děvče? –“

„S tím by se dalo promluvit, ale samo není nikdy doma, ani nevyjde samo na ulici. Je to věru divné hospodářství, člověk se ani vpravit nemůže do něho. Už jsem si všelicos o tom myslila. –“

„Kdo ví, jestli ten člověk je opravdovský sedlák? –“

„Kdyby to byl našinec anebo sedlák opravdovský, nač toho skrývání před námi a odlučování? Toť nebylo nikdy a nebude, aby soused souseda neznal. –“

Silný krok mužský za nimi vytrhl je z rozmluvy, a když se obrátily, viděly toho, o kterém si právě povídaly. „My o vlku a vlk za humny“, šeptala jedna druhé.

Sedlák jda okolo nich, pozdravil zdvořile, aniž by si jich byl více povšimnul.

„Věřte, paní teta, že to je přestrojený pán, jen se podívejte, jak se pyšně nese.“

„Ale což abychom za ním šly? – Času dost na trh. –“

„Inu, já jsem při tom, jen aby nešel daleko, děti doma čekají. –“

„Uhlídáme; o chvílku nebude zle. Pospěšme, aby se nám s očí neztratil. –“

Zvědavé paní tety hnaly se za sousedem, sotva dechu popadaly. Přešly Hlohovskou i Panskou ulici, přešly i náměstí, za náměstím Zámeckou ulici, pak se daly vpravo ke kostelu Augustinskému. Za kostelem na malém plácku stálo veliké stavení, u toho se sedlák zastavil, klepaje na těžké železem pobité vrata. Za chvílku byly mu dvěře otevřeny a on vešel dovnitř. Paní tety plny podivení koukly na sebe řkouce: „Tedy do trestnice! A musí tu být známý, že ho pustí! – Ale co tam chce? –“

„Inu, vždyť se to dovíme!“ mínila ta paní teta, co pospíchala, táhnouc druhou nazpátek do trhu.

Sedlák, jehož tajemství paním tetám tolik hlavy lámání nadělalo, stojí smuten v chodbě velikého domu, do něhož byl vpuštěn a ježž paní tety trestnicí nazvaly. Dům ten je do čtverhranu stavěn, ve dva dvory rozdělen. Chodby na dvůr otevřené vedou kolem dokola. Jeden z těch dvorů travou je porostlý, uprostřed něho je kulatá kaple. V jednom z otevřených oblouků, kterými viděti do posledního dvoru, stojí sedlák.

Šestá odbije; zvuk zvonu zazní z vížky nad kaplí a hned nato slyšet z protější chodby kroky, provázené chřestěním řetězů.

Chodbou přichází vězník, veda za sebou řadu ženských naskrze stejně oděných, v režný, modropáskový kanafas. Některá má jen na jedné noze pouto, některá je má na obou nohách, spojené řetězem.

Rozličné to tváře! Tu vidět stopy divokých vášní, z očí srší vztek a zloba; ta lhostejně dívá se na znamení potupy, které nese, jiná zase lehkomyšlně se usmívá. Málo těch, kterým by se tvář barvou studu ještě polila. Sedlák nevšímá si žádné z těch nešťastnic, oko jeho staví se u posledních dvou postav ženských, zcela si podobných.

Na trávníku před kaplí seřadí se vězné ve dvě řady; sestry stojí vedle sebe. – Kdož by poznal v těch utrápených postavách krásnou Johanu Burkhardovou i krásnější sestru její Hedviku! Jaké to musely být muka, že udělaly z té květoucí růže tak záhy obraz beznadějného žalu, na nějž nemožno bez bolesti se podívat! – I postava Johany je sešlá, tvář bledá, ale v modrém oku jejím jeví se mužná oddanost. Ona se nevzdala naděje.

Mše svatá začala; ženy klekají. Johana vroucně se modlí, prosí za dítko nevinné, za muže milovaného, jehož stesk srdce jí rozrývá, prosí o sílu v utrpení, o navrácení blaha vezdejšího. Hedvika prosí o smilování, o věčný pokoj.

Sedlák Burkhard stojí v okně se srdcem plným zármutku; chce hledat i on potěchu v modlitbě, ale nemůže se modlit, v duši jeho ozývá se bezvolně tiché lání, an vidí pouto na noze Johany a vedle ní svadlou růži, druhdy okrasu celého okolí, utrhnutou, v prach zašlapanou hanebným svůdníkem! –

Je po mši. Vězník odvádí vězné po chodbě, kde Burkhard stojí.

„Bůh vás pozdrav! Bohumil je zdrav! Mariána, Lény pozdravujou!“ hlasitě praví Burkhard, kdy Johana s Hedvikou okolo něho jdou.

Ony nesmějí odpovědět; Johana ale děkuje muži pohledem nejvroucnější lásky, pohledem jen zulíbá mu tvář. Hedvika se naň usměje, ale v úsměvu tom jeví se tak nevýslovná bolest, že se Burkhard pláče zdržet nemůže a rychle se odvracuje, by nezastihly ženy slzu, která se nedá déle utajit.

Tu dobu, když vychází Burkhard z trestnice, vchází do jeho přívětivého domku vysoký, širokoplecí muž v modré bluze a letní čepičce. Tvář jeho zdravím prokvetá, jasné je oko, upřímný vzhled.

„Pochválen buď Ježíš Kristus!“ pozdraví příjemným hlasem starou Mariánu, která právě domek zamétá.

„Až na věky!“ odpoví stará, obrátíc svou pođubanou tvář na příchozího.

„Bydlí tu Jan Burkhard, co měl statek v Dětrichovicích?“ –

„Bydlí.“ – „Najdu ho doma?“ – „Ne“, mrzutě zabručí Mariána. – „Kde je?“ – „V městě.“ – „Kdy přijde?“

Ještě mrzutěji odpoví stará: „Záhy.“

„Mohu naň zde čekat?“ ptá se cizí dále.

„Jděte dál“, pobízí Mariána, ukazujíc do síně. Host vešel, Mariána dále zamétala.

Když vešel cizí host do čisté sednice, zůstal překvapen

u dveří stát. Sednička čistá jako sklo, v otevřených oknech plno slunečních paprsků a vinných listů, které se všetečně do sednice derou, a uprostřed sednice tancuje mladičké děvče selské s rusovlasým chlapečkem. Drobná její postavička pružná je jak proutek vrbový a pohyblivá jako motýlek. Černé pletence vlasů visí až po modrý lem červené suknice. Aby se lehčeji tančilo, byla se do bosa vyzula a chlapeček stál u ní v bílé jen košilce. Když cizí vešel, zahořelo růžové líce děvčete výše, lehounká noha její ustala a kulaté, čiperné její očko obrátilo se tázavě po něm.

„Roztomilý to obrázek!“ zvolal host. „Pánbůh vás požehnej!“

„Dejž to Pánbůh!“ odpovědělo děvče. „Co byste rád?“

„Chci se dočkat hospodáře a ta venku odkázala mne sem. Však jsem rád. Zde vidím jasné oči, ale ta venku vstala narub. Škaredila se na mne zle“, usmál se host, odkládaje čepičku. – Nenucenost a přívětivost hosta byly děvčeti po chuti, ihned začalo beze vší ostýchavosti: „Naše Mariána že se na vás škaredila? Ach, u ní je slovo drahé, kdybychom my s Bohumilem nežvatlali, bylo by tu jako v kryptě. Jan nemluví, Mariána nemluví, jenom my dva mluvíme, vid' Bohumilku? –“

„A čí tys dítě?“ zeptal se host a oko jeho dlelo s vřelým účastenstvím na děvčeti. –

„Já jsem Redvicovic z Nimbše a říkají mi Léna, Burkhard je můj strýc. –“

„Tu to máme, tedy jsme příbuzní“, zvolal radostně host, podáváje děvčeti svalovitou pravici.

„A odkud a kdo jste vy?“ udiveně ptalo se děvče.

„Já jsem Fricek Burkhard, vlastní bratranec Janův, svého řemesla kovář, rozený z města Berlína. Cestuju po světě, abych něco viděl a zkusil, a při té příležitosti umínil jsem si podívat se k příbuzným. Ale já se všecek s tebou zapomněl, ani jsem se ještě neptal, kde hospodyně je a kde

švakrová? Psali mi naši, že Hedvika velmi krásna je? – Snad je již vdaná? –“

Při poslední Frickově řeči zasmútil se obličej děvčete a truchlivým hlasem pravila: „Což jsi neslyšel, kterak se s nimi dělo? –“

„Jakž bych věděl, má duše. Dvě léta vzdálen jsem již od domova, chodil jsem po cizích krajích. Nyní přicházím od hor krkonošských sem k vám. Když mně prohlíželi zde na úradě spisy, ptá se mne jeden z úředníků, vida jméno Burkhard, mám-li tu v okolí příbuzné, já řku, mám v Dětrichovicích a v Nimbši. ‚I‘, povídá, ‚ten Burkhard, co bydlel v Dětrichovicích, bydlí zde v městě v Hlohovské ulici.‘ – Poděkoval jsem mu za to návštějí, více mně neříkal, já se více neptal. – Co se tedy stalo, rychle mi povídej! –“

„Však slyším už jít Jana, on ti to sám poví, já beztoho nevím jen konec. – Pojď honem, Bohumilku, tatínek jde, povíme mu, že je tu strýček!“ a utrouc si zarosené oči, pospíchalo děvče s chlapcem ze dveří. Fricek ale v patách za ní; než slovo promluvit mohla, drželi se přátelé v objetí.

„Sám anděl boží tě ke mně přivedl!“ řekl Burkhard, podáváje příteli ještě jednou ruku na přivítanou. –

„Nuž, to mne cesta dvojnásob těší, když ti přicházím vhod. Jen abych ti vskutku mohl něčím být platen. –“

„Můj hochu, pomoci ty mi nemůžeš, ale znáš přísloví: zlý rok ohlíží se po úrodě a člověk po přátelích v nehodě. – Mněl jsem, že mám přátele, ale kdo si nohu vyvine, i nejmilejší ho pomine. –“

„Mluv tedy, co se stalo; a byť bych ani rady nevěděl, ani pomoci nemohl, alespoň upřímné účastenství najdeš. Požaluj, odlehne ti od srdce. –“

Burkhard podepřel ruku o stůl, položil čelo v dlaň a dlouhou chvíli mlče tak seděl. – Pak začal příteli vypravovati, jak šťasten před rokem byl ve své domácnosti.

„Kdyby mně král celé své království byl podával, já bych s ním byl neměnil. A Hedvika; – to byla naše radost, naše pýcha. Směle mohu říci, že byla okrasou nejen naší dědiny, ale i celého okolí. Každý z těch mladých synků šťasten byl, když se na něho usmála. – Mnoho se jich o ni hlásilo, ze vsi žádný však z nich se jí nelíbil. Nedomlouvali jsme jí k tomu ani onomu, rád bych to byl ale viděl, kdyby se jí byl Bohumil z Nimbše zalíbil. Navštívil nás a s radostí jsme pozorovali, že se jeden druhému zalíbili, čehož Hedvika ani netajila. Brzy potom pozorovala Johana, že bývá Hedvika často zamyšlena, že se v práci zapomíná, jako by ve snách byla. Já mněl za to, že ji láska mate, a poněvadž jsme mimo Bohumila žádného neznali, kdo by se jí byl líbil, jistil jsem, jeho že zvolila. I Bohumilův otec, když jsme tam jednou, jsouce za kmotry zvaní, byli, naříkal, že láska synovi zmátla kolečka, že by vždy místo na pole završel k Dětrichovicům. – Nechali jsme vše, až přišla u nás nešťastná slavnost. Hedvika kolik dní o tom mluvila; bylo slyšet, že zvolena bude podat naší vrchnosti věnec, koláč a přání, jak se to u nás slavívá, neboť to bývají spolu obžinky. – Johana ale tvrdila, že se Hedvika těší jen na muziku.

Veselí jsme byli; Hedvika tančila jako o závod. I já i Johana do tance jsme se pustili. Hedvika vzala chlapce od Johany a ztratila se do lesíku. Ještě jsme ani nedotancovali, strhl se hluk a šum, lokaj panský přiběhl mezi nás, že tam děvče selské v lesíku omdlelo. Johana hned vykřikla: to je Hedvika! – Letěla přede všemi – sotva jsem jí stačil! – Ona přece jen měla pravdu! Jako by ji z vosku ulil, tak tam děvče leželo a památky života v ní nebylo. Bohumilek seděl blízko ní v trávě, okolo leželo plno květin, bylo vidět, že spolu hráli. Donesli jsme ji do blízkého letohrádku, paní kněžna sama poslala svého lékaře a tomu se po dlouhém namáhání podařilo vzkřísit ji k životu.

Když přišla k sobě, jako by nás neznala, a jen ustavičně opakovala: zima, zima. – Lékař radil, bychom s ní domů jeli, že nejspíš nějaká nemoc u ní vypukne. Zkoumal nás, jestli jsme na ní něco pozorovali dříve, my ale, že nic více, leda někdy zamyšlenost, co by se jí ale v zahradě bylo tak náhle stalo, že nevíme. – Panský lokaj stál u nás a povídá: ‚Chystal jsem v pavilonu lahůdky pro vrchnost; viděl jsem děvče sedět pod stromem tu s tím děckem, hrála s ním. Po nějaké chvíli přicházela paní kněžna a kníže po cestičce nahoru; když byli blízko děvčete, vyskočila, pak jsem viděl, že se až k samému knížeti přiblížila, a hned nato vidím ji padat a paní kněžnu slyším o pomoc volat. Běžím tam a kníže pán poslal mne hned svolat její přátele, víc nevím co říci.‘

My jeli domů a lékaře z města na pomoc povolali. Ten jí žilou pustil, mnoho lekvarů předepsal, ale nic platno, děvče blábolilo až hrůza, mluvilo o samých prstenách, hvězdách, o myslivci, paních a často opakovalo: ‚Tys přísahal.‘ – Nepřišla ani k paměti a my byli už celí zoufalí. Konečně si pomohla nátura sama a Pánubůh dal zdaru. Začínala pokojně spát a jednoho dne, když se z dlouhého spaní probudila, ohlíží se okolo sebe, mne si čelo a povídá: ‚Johanko, co se to dělo se mnou, mně se něco hrozného zdálo?‘ – ‚Chvála Pánubohu, sestro, že se pamatuješ, zvolala Johana plna radosti, teď už je vyhráno, duše drahá. Tři neděle tomu, co jsi omdlela v knížecí zahradě při té slavnosti; bylas v lesíku s Bohumilkem, šel okolo tebe kníže pán a kněžna a tys omdlela.‘

Při těch slovech vytřeštila Hedvika na Johanu oči a všecka vyděšena ptá se: ‚Co povídáš, kníže pán? S hvězdou na prsou, s prstenem na prstě? –‘

‚Ano Hedvičko; povídali, že to kníže pán, že prý často bývá na návštěvě v zámku, co je ti, jen se vzpamatuj!‘ prosila ji moje žena.

Hedvika ale zůstala jako mrtvá a šeptala si: ‚Tedy to nebyl sen!‘ Bylo jí od té chvíle zase hůř, jenže to netrvalo již tak dlouho jako předtím. Pomalu byla Hedvika tak dalece zdráva, že mohla z postele vstát. Ale nebyla to již Hedvika. Postava její vůčihledě se ztrácela, tváře měla jako lilie, veselost z očí zmizela, a stala se nemluvnou. Jestli se na chlapce nebo na nás kdy usmála, jevila se taková bolest v tváři, jako by jí srdce přítom plakalo. Plakat ji však nikdo neviděl; ale modlit se choďovala pod kříž k lesu. I když zima nastala, klekávala tam dlouhé chvíle. Ve vesnici povídali si lidé, že přišla Hedvika o rozum; ba zase že si uhnala souchotě, jak to už bývá mezi lidem. Někteří nás ovšem přicházivali těšit z outrpnosti, ale někteří k nám chodili ze zvědavosti a po straně nás pomluvíli, vyčítajíce Johaně i Hedvice pýchu. Bohumil byl první, který přišel, slyše o Hedvičině nemoci. – Ale když jsem ho vzal stranou na paškál, aby mi řekl, zdali mezi ním a Hedvikou bližší známost byla, dokládal se mi na svátost, že nebyla. Řekl prý sice Hedvice, když nás po druhé navštívil, směl-li by o ni prosit, ale ona že mu ruku odepřela s upřímným vyznáním, že jinému již srdce zadala. Hoch se nad tím trápil a více nepřišel. – Jednou, když byly ženy samy doma, vzala Johana Hedviku okolo krku prosíc, by jí svěřila svoji bolest. Hedvika obejmula sestru, hluboce si vzdychla a po chvíli povídala: ‚Odpust mi, Johanko, že jsem se proti tvé lásce prohřešila. Doufalat jsem, že mi ráda odpustíš, když mne šťastnou uvidíš, že jsem ti lásku svoji tajila. – Čekala jsem jen na příhodnou chvíli, a ona nepřišla a nepřijde více. Zklamal mne, a co hůře, že se prohřešil i proti Pánubohu, zrušiv přísahu. –‘

‚A kdo je ten ničemník, sestro?‘ ptala se jí Johanka.

Hedvika zavrtěla smutně hlavou: ‚Neptej se mne, sestro, to jsem již zapoměla.‘

‚Nuž tedy nebudu se ptát na nic, ale pusť jen ty žalost

po vodě, buď zase naše a zapomeň na minulé doby, prosila Johana.

„Kdybych já naň zapomenout měla, kdo by se za jeho duši modlil?“ odpověděla jí Hedvika.

Nechali jsme ji žít, jak sama chtěla, a doufali, že snad přece časem hoře její se zmírní. Ach bože! Nejhorší nikdo z nás netušil. —

Bylo již po vánocích. Hedvika churavěla a stávala se den co den smutnější a nemluvnější. — Jednou zrána jde Johana jako vždy časně do komory, kde Hedvika spala. Když za dlouhou chvíli se vrátila, byla velmibledá. Já se ulekl, ptám se, co se stalo, a ona mi na to: „Lekla jsem se o Hedviku, přišlo jí zle.“ — „Pošlem pro lékaře?“ povídám.

„Načpak, ten jí beztoho málo byl platen. Já jí uvařím koření, však ono jí bude líp. Jen tam žádný k ní nechodte,“ povídala.

Já ji poslechl. Večer, když mne k ní pustila, ani jsem se nepřiznal, jak jsem se jí sám ulekl; nebyla ani k sobě podobna. Za týden byla ale zase mezi námi v sednici. Johana jsem však nemohl pochopit, bledá byla a tak chodila, jak by měla srdce pod povlakou.

Minulo asi čtrnácte dní od toho rána, kde se Hedvika opět rozstonala, když k nám podvečer zavítal kmotr Záruha, rychtář. — Byl jakýsi jako poplašen. „Co je ti, Záruho?“ ptám se ho, „máš odvádět kontribucí?“

„Ta by mi nenadělala tolik starostí, ale to je horší kousek. Dnes měli panští lov na zajíce; naši domkáři jak víte musí nahánět. Zatáhli od lesa až ke kříži. Psi přitom ustavičně kolem rejčili, ten jeden ale začal u kříže čenichat, hrabat a pomyslete, co vyhrabal? Skříňku dřevěnou a v ní novorozené dítě!“ — Mlčel a my všickni mlčeli.

„Tak si jen považte! Znáte lidi, — můžete si myslit, co tu bylo hned řečí a důminek! — Hned to šli udat k úřadu a zítra budu mít komisi na krku. Šlakovitá věc! —“

„Kterápak to asi nešťastnice byla?“ ptám se.

„I někdy to udělá takové děvče, že by si člověk ani do smrti na ni nepomyslí. Zítra se to ukáže. – No dobrou noc, buďte tu spánembohem!“ – Odešel; tu jsem teprv pozoroval ženské. Mariána v sednici nebyla, jen Johana a Hedvika. První se třásla jako osika, druhá seděla jako z kamene vytesaná. Díval jsem se s jedné na druhou, a začalo mi být ouzko, aniž jsem vlastně věděl proč.

Tu se najednou Johana zvedne, kvapně vezme mne za ruku a povídá: „Vid', že mne miluješ, Burkharde?“ – „Tyť to dobře víš, pročpak se ptáš?“ povídám jí. „A věříš mi, vid'?“ dále se ptala. – „Důvěra a láska musí chodit spolu; ostatně nezavdala jsi mi nikdy příčiny, abych nevěřil!“ odpovím, ale bylo mi více a více ouzko.

„Poslyš tedy a odpusť mně a jí, čeho jsme se dopustily. – Pamatuješ se na ono ráno, je tomu čtrnácte dní, když jsem všecka zlekaná z komory od Hedviky se vrátila? Nuž, když jsem tam vešla, ležela ve mdlobách na loži a novorozeně držela v ruce – mrtvé! Já ztrnula! Že by matkou byla, zdání jsem neměla! – Vzpamatovala jsem se ale hned, začnu ji křísit, což se mi i brzy podařilo. »Proč jsi mne nenechala umřít?« povídá mi, když se vzpamatovala, »a kde je moje dítě?« – Tu jsem vzala dítě, zavážu a chci i to přivést k životu; ale bylo už darmo, krev mu uběhla. Pokřtila jsem je svěcenou vodou a schovala do skříňky.“

Mně bylo ouzko! – »Proč jsi mi to neřekla, Hedviko?« ptám se jí. – »Proč? – Nechtěla jsem ti udělat větší ještě žalost a hanbu. Doufala jsem, že umru, však nepoštětilo se mi.« A napadl mi soud lidu, hanba, bála jsem se o pokoj domáci, o tvoje dobré jméno, a to přimělo mne k úmyslu všecko skrýt a mlčet. – Sama jsem dítě pochovala a nezůstalo stopy po všem, jen červ v mém svědomí. – Nyní víš všecko, Burkharde. Odpusť! –“

Jakž bych nebyl odpustil, vždyť jsem znal svoji Jo-

hanu, a znaje pohnůtky, které ubohou Hedvikou k takovému kroku přivedly, nemohl jsem se na ni hněvat. — Ale soud je přísný. — Rozmyslil jsem vše a uznal za nejlepší jeti hned do města, předejít komisi a vše upřímně udat. „Pokorné hlavy ani meč neseče“, říkává se. — Sdělil jsem úmysl ten ženám řka, aby se přichystaly na cestu. Sám hned jsem v domácnosti vše si zřídil. Po půlnoci byli jsme na cestu hotoví. Johana byla pokojná, milejší jí byla konečně ta zjevnost než ten ustavičný strach, který v duši nosila.

V městě šel jsem k soudci. Myslil jsem, že se není někdy tolik co bát soudu jako soudce; ale což to bylo všecko platno! Vyšetřit se to muselo a při vyšetřování vyznala Hedvika celou vinu, prosila ale za sestru, ta že za nic nemůže, že o ničem nevěděla a jen z veliké lásky k ní a na snažnou prosbu že mlčela. — Však co platno. Obě byly odsouzeny, ale že se bral ohled na zmírňující okolnosti, byla Hedvika odsouzena na rok do trestnice k lehké práci a Johana na tři měsíce. Když jim soudce rozsudek četl, ozvala se Johana: „I já chci, pánové, být odsouzena na rok, stejně s Hedvikou, učňte mi tu milost. Nemohu a nesmím ji opustit, slíbila jsem to matce naší na smrtelné posteli.“ Soudcové ale na její prosbu málo dbali. —

Jak mi bylo, když jsem rozsudek slyšel a napotom je v řadě vězných v hrubém šatu, s poutem a bez těch krásných vlasů viděl, to ti říci nemohu“, dokončil svoje vypravování Burkhard, zakrýváje si uslzený obličej rukou.

„Ubohý příteli!“ zvolal pohnutý Fricke, podávaje Burkhardovi ruku. „A jak dlouho již jsou v trestnici?“

„Teprv měsíc; mně ale zdá se to již věčností. Abych ulehčil jim i sobě, prodal jsem statek a zakoupil zde ten domek. Tak mohu ráno je vidět i večer, mohu Johaně každý den chlapce poslat, aby se s ním trochu potěšila, mohu jim ve stravě přilepšit. — Těším se ještě tím, že Jo-

hana utrpení svoje snáší jak muž, ale bojím se, by neklesla, až Hedvika se odebere.“

„Vždyť ale Johana dříve svobodna bude?“

„Ano, ale Hedviku smrt osvobodí.“

„Ubohá!“ vzdychl Fricek.

„Ubohá je, dokud žije. Pro ni nemá svět jen trní; už přejme, ať se Bůh nad ní smiluje. —“

„A co ten hanebník? Nevíte, kdo je? —“

„Ona jméno jeho nevyřkla. Tušení naše je ale neklamné. —“

„I já bych najisto uhodl a přál bych, aby mi někdy pod pěst se dostal. —“

„Milý brachu, kdo nad sebou seká, třísky mu do očí letí“, usmál se trpce Burkhard.

„To máš pravdu; těšme se jen tedy tím, že na vysoké hory, domy — rády často bijou hromy“, hodil hlavou smělý Fricek.

Ani radost věčna, ani žalost bezkonečna.
(Národní přísloví.)

Čas rychle uchází v žalosti i v radosti. Dva měsíce uplynuly od rozprávky Burkharda s Frickem. Vězník byl právě odvedl řadu svých svěřenců k práci a sedl k snídani, když Burkhard k němu vešel.

„Jak je nahoře?“ ptal se úzkostným hlasem.

„Vězná v čísle třiatřicátém bude dnes propuštěna; včera vypršel její čas“, odpověděl vězník s tváří nepohnutou, podávaje hostu těžkou dubovou židlici.

„To já vím, pane; ale ona nechce dříve odtud, dokud Hedvika nevyjde. Rád bych věděl, jak se té vede; řekl jste včera večer, že byla zproštěna práce pro slabost.“

„Ano, spoluvězná v čísle třiatřicátém byla včera od

práce zproštěna a dnes zase, poněvadž leží. V noci byl u ní kněz i lékař. Tuším, že nebude dlouho dělat. – Škoda těch dvou; raději bych deset jiných ztratil. Ta rota nadělá člověku zlosti, aby vždy za ní s holí stál, ale ty byly vždy tiché a pracovité osoby.“ – Vězník myslil, že se muži s těmi slovy velice zavděčí, a Burkharda mráz pošel. Vzal ale z kapsy přichystané dva stříbrné tolary, a vtisknuv je vězníku do ruky, pravil: „Snad byste mohl, pane, dovolit, abych se do čísla třiatřicátého podíval? –“

„Teď ne, pane, přijde tam lékař; ale zůstaňte tu u mne, a když uvidím příhodnou chvíli, zavolám vás“, řekl vězník a nepohnutá tvář se, jak jí možno bylo, vyjasnila. Burkhard byl spokojen. Vězník když se byl pohodlně nasnídal, vzal svazek klíčů a šel ven.

V čísle třiatřicátém ležela na příčně Hedvika; hlava její spočívala na rameně sestry, v sepjatých přes prsa rukou držela druhou její ruku. Bledé jich tváře se dotýkaly. Teplá, horkými slzami polita byla tvář Johany, tvář Hedviky jako z mramoru. Oko Johany patřilo světu; v otevřeném krásném oku Hedviky jevila se duše, očistěná všeho kalu, prosta žalosti i radosti světa, to patřilo již nebi. Okolo úst rozpoložen byl mír.

Těžké kroky se ozvaly v síni, klíče zarachotily a do dveří vešel lékař a vězník. Oko Johany radostně ho vítalo, mile mu přenechala ruku sestřinu; zkoumala, zdali by v jeho tváři ještě doufání jaké bylo. Ale neviděla nic, než mezi špicemi naškrobeného límce vyšpulené pysky, nad nimi ušňupaný nos, na nose brejle a za nimi dvě blýskavé očička. Z té tváře nebylo se čeho dozkoumat. Ale pan doktor píše ještě recept, udává jídlo; – topící chytá se stébla. On musí vědět, že bude ještě užívat lék i pokrm, tedy přece naděje. – Ubohá sestro, kdybys věděla! – Za dveřmi ptá se vězník: „Prosím, pane doktor, bude vězná živa?“

„Jestli dnes neumře, bude živa“, odpoví doktor vážně si šňupna. Pak se podívá na zlaté hodinky a vida, že již přešla sekunda přes povinnou mu hodinu, pospíchá do svého kočáru.

Hedvika ale dívala se dlouho – dlouho za odcházejícím lékařem, rozloučila se s ním i se starým vězňem a oko její hledalo zase milý obličej sestry.

„Neplač, Johanko, proč pláčeš?“ šeptala tichým hlasem, „přej mi pokoj! Já řeknu matce, že jsi splnila slib.“ – Johana tím více štkala. Vtom se dvěře opět otevřely zpolehounka a v nich se objevil smutkem zastřený obličej Burkhardův.

Radost zableskla na obličejí Hedviky; byl to blesk posledního ještě pocitu, který duši k světu poutal. Odtáhla jednu ruku od ruky sestřiny, a podajíc ji švakrovi, pravila slabým hlasem: „Přišels rozloučit se? Já si to přála. Bůh tě žehnej za tvoji lásku. Odpusť mně a vzpomínej s modlitbou!“ –

Burkhard klekl k loži a hlava jeho sklesla na ruku umírající.

„Odpusť i *jemu!*“ prosila Hedvika a oko její obrátilo se s jednoho na druhého.

„Když ty odpouštíš, odpouštíme i my“, odpověděli manželé jednohlasně.

Úsměv uspokojující přelítne tvář Hedviky, oko její více ještě zaleskne se. Pak se obrátí po slunci, které skrze mříže otevřeného okna zasvítá, a lehounkým vzdechem – opouští svět...

V soumraku přivádí Burkhard zadními dvířkami zahradními Johanu domů. – Mariána neví, má-li se ptát: „zdrávy?“ – nebo „co donést?“, splete si jedno s druhým a pustí se do pláče. Lenča klade matce do náručí chlapce, hlava její také ale nachází místečka na prsou té, kterou spolu s chlapcem maminkou zove.

I Fricek se blíží, by podal s rukoudáním spolu i přátelství těžce zkoušené příbuzné! – Ale on první vidí smutek, jako povlak tváře manželů zastíňující.

„Zůstane Johana již mezi námi, či se vrátí k sestře?“ ptal se potichu Burkharda.

„Hedvika je v Pánu. Johana přináší vám poslední její políbení!“ řekl Burkhard hlasitě. Najednou zmizela všecka radost s tváří, oči zalily se slzami a usedavý pláč rozlehl se v tiché sedničce. –

Za městem táhne se šírá planina, pokrytá pískem a vřesem, mezi nímž leckdes několik stromků. Uprostřed planiny vede hlavní silnice. – Šedá mračna po planině honí se pod oblohou, chvílemi zavěje vítr přes růžově květoucí vřes do sypkého písku, rozvlí ho jako hladinu vody, odnášeje na svých perutích celé kotouče v rozličné strany.

Od města jde průvod, malý, smutný průvod. –

Na místě kněze kráčí v čele žalárník s holí, na místě hudby ozývá se chřest řetězů. Za žalárníkem nese šest ženských na ramenou černou prostou rakev bez pokrovu. Za rakví jde Burkhard, Johana a Fricek. Za nimi řada vězných, nejposlednější biřičové. Blíže silnice u malého hájku zastaví průvod. Jsou tam stopy hrobů, ale pískové jich rovny vítr dávno rozmetl.

„Kde tedy máme kopat?“ ptají se čtyři z vězných, berouce od biřičů rejče a lopaty.

„Zde ji položte“, prosí Johana, ukazujíc k osamělému keři šípkovému. Věžné kopají, Johana a muži klekají u rakev k modlitbě; a mnohá z vězných kleká s nimi, pomodlíc se vroucí otčenáš za tu, která nikdy nesplácela trpké jich úštěpky. Hrob je hotov. Věžné chtějí spustit rakev dolů. Ale na dobré slovo Burkhardovo přenechává poslední tu službu vězník příbuzným. –

Věžné odcházejí, přátelé klečí ještě u keře šípkového, jediného to pomníku na hrobě Hedviky. – Tu jede po silnici panský kočár a v něm sedí v pocestném obleku krásná dáma a muž. Černé oko mužovo hoří a vítr rozhazuje havraní jeho kadeře, odkrývá jízvu, táhnoucí se po levé straně čela až k uchu. Burkhard vyskočí, bystře se podívá do kočáru, a uchopiv Frickovo ramě, zvolá: „To její vrah!“ Zasrší mladíkovo oko, svalovitá ruka jeho se zdvihne, ale dolů ji táhne slabá ruka Johany a jemný její hlas zašeptá: „Ona mu odpustila!“ „Bůh soudíž: on vidí, kdo koho šidí!“ pravil Burkhard, když opouštěli hrob na planině.